

Thuật Ngữ Âm Ngữ Trị Liệu

Glossary of Speech Therapy Terms

Anh - Việt
English - Vietnamese

2015

Tiền Tố và Hậu Tố Thường Được Sử Dụng

Phụ tố	Nghĩa	Ví dụ
a-	không có	aphonia - mất tiếng; vô thanh
dys-	bất thường; rối loạn; suy giảm	dyslexia - chứng khó đọc
-ectomy	phẫu thuật cắt bỏ	laryngectomy - phẫu thuật cắt thanh quản
hemi-	một nửa	hemiplegia - liệt nửa người hemiparesis - yếu nửa người
hyper-	tăng; trên; quá; vượt qua	hypernasality
hypo-	giảm; dưới; kém hơn; thấp hơn	hypofunction - giảm chức năng
inter-	giữa các bên với nhau	inter-rater reliability - mức độ tin cậy giữa các chuyên viên đánh giá khác nhau
intra-	(thuộc) bên trong	intracranial - nội sọ, bên trong hộp sọ
-itis	viêm	otitis - viêm tai
laryng-	liên quan đến thanh quản	laryngitis - viêm thanh quản
neuro-	liên quan đến thần kinh	neurogenesis - có nguồn gốc thần kinh
oro-	liên quan đến miệng	oromotor - cử động vùng miệng
peri-	chung quanh hoặc trong khi	perinatal - trong khi sinh hoặc trong chu kỳ sinh
pharyngo-	liên quan đến hầu	pharyngitis - viêm họng
phono-	liên quan đến âm thanh	phonation - tạo âm
-plasty	phẫu thuật tạo/chỉnh hình	pharyngoplasty - phẫu thuật tạo hình hầu
post-	sau; hậu	post-natal - hậu sản
pre-	trước	prenatal - trước khi sinh
super-	siêu; trên; hơn	superciliary - thuộc vùng chân mày
supra-	ở trên	supraglottic - trên thanh môn

A

abdomen bụng

abduction (sự) mở ra
*sự mở ra của bộ phận cơ thể, vd:
sự mở ra của dây thanh.*

abnormality (sự) bất thường

abstract trừu tượng

accessory nerve dây thần kinh
gai sống (dây XI)

acoustic analysis phân tích
thanh học

acoustics âm học, thanh học

acquired mắc phải
*không phải bẩm sinh hay di
truyền.*

acquired brain injury (ABI)
tổn thương não mắc phải

acquisition (sự) lĩnh hội

action hành động

activate kích hoạt

acute cấp tính

adduction (sự) khép lại

*sự khép lại vào giữa của bộ phận
cơ thể hoặc khép kín lại, vd: sự
khép lại của dây thanh.*

adduction paralysis (sự) liệt
khép

adenoid hạch VA

administer tiến hành, thực hiện

adolescent trẻ em vị thành niên,
thiếu niên

aetiology nguyên nhân gây bệnh

affective disturbance rối loạn
biểu cảm (cảm xúc)

afferent hướng tâm
*vd: afferent nerve fibre: dây thần
kinh hướng tâm.*

affricate (consonant) (phụ
âm) tắc xát

agnosia (sự) mất nhận thức cảm
giác

**aided language stimulation
(ALS)** (sự) kích thích ngôn ngữ
có hỗ trợ

airflow luồng không khí

airway đường thở

akathisia chứng nằm ngồi không yên

akinesia chứng bất động

alert tỉnh táo

allied health chuyên ngành hỗ trợ lâm sàng
trong đó bao gồm các chuyên ngành: Âm ngữ trị liệu (Speech Therapy), Hoạt động trị liệu (Occupational Therapy) và Vật lý trị liệu (Physiotherapy).

alternating motor rate (AMR) tốc độ cử động luân phiên (nhanh)
kiểm tra tốc độ và tính nhịp nhàng đều đặn (regularity) của cử động cấu âm lặp lại nhanh.

alveolar (consonant) (phụ âm) đầu lưỡi-lợi

amnesia chứng mất trí nhớ

amnesia, post traumatic (PTA) chứng mất trí nhớ sau chấn thương não
còn gọi là anterograde amnesia (chứng quên về sau).

amnesia, retrograde chứng mất trí nhớ ngược dòng, chứng quên ngược chiều

amygdala hạch hạnh nhân

amyotrophic lateral sclerosis (ALS) (bệnh) xơ cột bên teo cơ
bệnh lý thoái hóa thần kinh tiến triển.

anatomy giải phẫu

aneurysm phình mạch

anomaly (sự) bất thường, dị tật

anomia mất khả năng định danh đồ vật

anosmia mất khứu giác

anosognosia mất khả năng nhận thức bệnh tật

anterior phía trước
vd: anterior pharyngeal wall: thành hầu phía trước.

antonym từ trái nghĩa

anxiety (sự) âu lo, lo lắng

aorta động mạch chủ

aortic (thuộc) động mạch chủ

aphasia mất ngôn ngữ
rối loạn giao tiếp do chấn thương não, và có đặc trưng là sự suy giảm hoàn toàn hoặc một phần khả năng thông hiểu, cấu tạo và sử dụng ngôn ngữ.

aphasia, Broca's mất ngôn ngữ Broca

mất ngôn ngữ kiểu không trôi chảy hay mất ngôn ngữ diễn đạt, do Bác sĩ Paul Broca báo cáo trường hợp đầu tiên. Vùng tổn thương còn được gọi là vùng Broca.

aphasia, global mất ngôn ngữ toàn bộ

aphasia, Wernicke's mất ngôn ngữ Wernicke

mất ngôn ngữ trôi chảy hay mất ngôn ngữ tiếp nhận, do Bác sĩ Carl Wernicke báo cáo đầu tiên. Vùng tổn thương còn được gọi là vùng Wernicke.

aphonia mất tiếng

mất giọng nói do bệnh, chấn thương dây thanh âm, hoặc do các nguyên nhân tâm lý đa dạng.

apnoea sự ngừng thở (tạm thời)

approach phương pháp tiếp cận

approach, compensatory

phương pháp tiếp cận bù trừ

approach, restorative phương

pháp tiếp cận phục hồi

approximant cận âm

approximation từ hoặc âm gần đúng

apraxia mất điều khiển hữu ý

apraxia, groping movement

cử động dò dẫm
người bệnh cố gắng thực hiện động tác hoặc sửa sai nhiều lần.

apraxia, nonverbal oral mất điều khiển hữu ý các cử động miệng không tạo lời nói

apraxia, speech mất điều khiển

hữu ý lời nói
còn gọi là 'mất dùng lời nói'. Là rối loạn về hệ vận động của chức năng nói. Người bệnh có biểu hiện giảm hiệu quả trong việc thực hiện các vị trí của miệng cần thiết cho việc phát ra đơn vị âm thanh cũng như các chuỗi liên kết các vị trí này để có thể ph

artery động mạch

artery, carotid động mạch cảnh

artery, coronary động mạch vành

artery, middle cerebral (MCA) động mạch não giữa

articulation phát âm, cấu âm

articulation, double phát âm
đôi, cấu âm đôi

articulator cơ quan cấu âm
*những cơ quan phát âm, cấu âm
bằng cách làm gián đoạn luồng
khí khi thở ra, hoặc thu hẹp
khoảng cách luồng khí có thể đi
qua.*

articulatory groping dò dẫm
cấu âm
*bệnh nhân cố gắng cử động môi,
lưỡi, hàm dưới để phát âm được
âm/từ muốn nói.*

arytenoid (thuộc) sụn hầu

aspiration (sự) hít sặc
có thể dẫn đến viêm phổi.

aspiration pneumonia viêm
phổi do hít sặc

assessment lượng giá

assessment, aerodynamic
lượng giá khí động học (giọng
nói)

assessment, dynamic lượng
giá động
*sự lượng giá trong đó người
lượng giá tham gia tương tác với
trẻ thay vì chỉ quan sát.*

assessment, instrumental
lượng giá có sử dụng thiết bị

assessment, perceptual lượng
giá cảm thụ
*sự lượng giá dựa trên cảm nhận
của người đánh giá.*

assimilation (sự) đồng hóa
*đây là một lỗi âm vị. Vd: phát âm
'cup' thành 'pup'.*

association (1) hiệp hội
*vd: hiệp hội Âm ngữ trị liệu:
Speech Therapy Association.*

association (2) (sự) liên hệ, liên
kết
*vd: semantic association: sự liên
hệ ngữ nghĩa.*

astereognosis mất nhận thức
xúc giác

asthenia (sự) suy nhược

asthma chứng hen suyễn

astrocytoma u tế bào hình sao
một dạng u não.

asymmetry (sự) bất đối xứng

ataxia (sự) thất điều

arteriovenous malformation
dị dạng động tĩnh mạch

gây ra tình trạng xuất huyết não khi vỡ.

atherosclerotic plaque mảng xơ vữa

athetosis chứng múa vờn
vd: athetoid cerebral palsy: bại não thể múa vờn.

atrophy sự teo, hao mòn

attention (sự) chú ý

attention span khoảng thời gian chú ý

attention, joint (sự) chú ý chung

attention, selective (sự) chú ý có chọn lọc

attention, sustained (sự) chú ý duy trì

attention-deficit hyperactivity disorder (ADHD) rối loạn tăng động giảm chú ý

audiogram thính lực đồ

audiologist chuyên gia thính học

audiometry phép đo thính lực

auditory processing quy trình xử lý thính giác
hệ thính giác, cơ chế, và các quy trình chịu trách nhiệm cho các hoạt động sau: nhận biết nơi phát ra và truyền đi tiếng động, phân biệt các tiếng động khác nhau, nhận biết các dạng tiếng động, nhận biết các đặc điểm về thời gian của tiếng động, và có khả

auditory scanning quét thính giác

auditory-oral approach
phương pháp nghe-nói miệng

auditory-verbal therapy (AVT) trị liệu nghe-dùng lời nói

augmentative and alternative communication (AAC) giao tiếp tăng cường và thay thế
AAC system (hệ thống AAC): một hệ thống tích hợp của nhiều thành phần bao gồm: các biểu tượng, các sự trợ giúp, chiến lược và kỹ thuật được cá nhân sử dụng để nâng cao giao tiếp. Hệ thống được sử dụng để bổ sung cho bất kỳ các khả năng giao tiếp cử chỉ, l

aural (thuộc) tai

autism tự kỷ
Chú ý: 'trẻ tự kỷ' tiếng Anh là 'children with autism'. Tránh dùng thuật ngữ 'autistic children'

vì thuật ngữ này mang tính thiếu tôn trọng, hàm ý như rằng 'autistic' chính là đặc trưng định nghĩa con người họ.

autism spectrum disorder rối loạn phổ tự kỷ

một nhóm các rối loạn phát triển thần kinh và có những đặc trưng như là khiếm khuyết trong khả năng giao tiếp, suy giảm trong khả năng tương tác qua lại với xã hội, và hành vi bị hạn chế, lặp đi lặp lại.

automatic tự động

automatic speech lời nói tự động

awareness (sự) ý thức, nhận biết
tình trạng tỉnh táo và nhận biết môi trường xung quanh.

B

babble nói bập bẹ
hành vi nói của trẻ sơ sinh trước khi phát triển ngôn ngữ.

backing (sự) sau hóa

ballism chứng múa vung

barium swallow (chụp X-quang) nuốt barium

cách lượng giá cấu trúc và chức năng của thực quản và dạ dày bằng cách cho bệnh nhân uống chất cản quang bari (barium) và chụp hình X-quang.

basal ganglia hạch nền

base (of tongue) gốc lưỡi, đáy lưỡi

baseline đường cơ sở

battery bộ

vd: aphasia test battery: bộ bài kiểm tra mất ngôn ngữ.

bedside cạnh giường bệnh

vd: bedside assessment: sự lượng giá diễn ra ngay tại giường bệnh nhân.

behaviour hành vi
những hành động hoặc phản ứng của một người.

behaviour, adaptive hành vi thích nghi
mức độ hiệu quả của một cá nhân trong việc thích nghi với các nhu cầu của môi trường.

behaviour, anticipatory hành vi chuẩn bị

behaviour, compulsive hành vi xung động

behaviour, social hành vi xã hội

benign lành tính

bilabial (consonant) (phụ âm) môi-môi hoặc môi đôi

bilateral hai bên

biofeedback phản hồi sinh học

bolus viên (thức ăn)
khối thức ăn đã nhai sẵn sàng để nuốt.

bone grafting (surgery) (phẫu thuật) ghép xương

bottle feeding bú bình

bottom-up processing phương pháp xử lý thông tin xét từ dưới lên trên

bradykinesia chứng vận động chậm

brain stem thân não

breastfeeding bú mẹ, cho bú sữa mẹ

breathy giọng hơi
có thể nghe được sự thoát hơi trong giọng vì dây thanh không khép hoàn toàn.

bronchus phế quản

buccinator cơ mút

bulbar (thuộc) hành não

bulbar palsy liệt hành não

C

canine răng nanh
trong giải phẫu, từ 'cuspid' thường được dùng.

carcinoma ung thư biểu mô

carryover (sự) áp dụng

cartilage sụn

case history bệnh sử

case study bài tập tình huống

caseload dạng bệnh, lượng ca bệnh

cause and effect nguyên nhân và hệ quả

cerebellar control circuit
vòng kiểm soát tiểu não

cerebellum tiểu não

cerebral (thuộc) não

cerebral palsy bại não
bại não xảy ra do sự thiệt hại các trung tâm điều khiển vận động của não trong giai đoạn phát triển và có thể xảy ra trong thời kỳ mang thai, trong khi sinh hoặc sau khi sinh khoảng ba tuổi.

cerebrovascular accident (CVA) tai biến mạch máu não

cervical auscultation thính chẩn vùng cổ

characteristic đặc trưng

chat book quyển sách trò chuyện

checklist bảng liệt kê những mục cần kiểm tra

chemotherapy hóa trị

chest lồng ngực

chest infection nhiễm trùng hô hấp, nhiễm trùng lồng ngực

chin tuck cúi gập cằm

choice board bảng lựa chọn

chorea chứng múa giật

chromosome nhiễm sắc thể

chronic mạn tính

circumlocution (chứng) nói vòng vòng, nói quanh quẩn

clarity (of speech) sự rõ ràng (của lời nói)

classification (sự) phân loại

cleft lip hở môi

cleft palate chẻ vòm hầu, hở hàm ếch

click (tongue) tặc (lưỡi)

client-centred approach
phương pháp tiếp cận bằng cách lấy khách hàng làm trung tâm

clinical reasoning (skills) (kỹ năng) lập luận lâm sàng

clinician chuyên viên lâm sàng, nhà lâm sàng

closed head injury chấn thương đầu kín

cochlea ốc tai
cochlear (tính từ): (thuộc) ốc tai.

cochlear implant cấy ốc tai điện tử

cognition (sự) nhận thức
LOC (Level of Cognition): mức độ nhận thức.

cognitive (thuộc) nhận thức

coma hôn mê

comment nhận xét

communication (sự) giao tiếp

communication board bảng giao tiếp

communication breakdown
(sự) thất bại trong giao tiếp

communication partner cộng sự giao tiếp

communication temptations
(kỹ thuật) lôi cuốn giao tiếp

comorbidity bệnh lý kèm theo *sự hiện diện của một hoặc nhiều các rối loạn (hoặc bệnh) kèm với bệnh hoặc rối loạn chính.*

complications biến chứng

comprehension (sự) hiểu

concrete cụ thể

confidentiality tính bảo mật (của thông tin)

congenital bẩm sinh

conjunction liên từ

connected speech lời nói liền mạch

consciousness tình trạng thức tỉnh (ý thức)

consent (sự) chấp thuận

consistency độ đặc *thường dùng để nói đến độ đặc của thức ăn, còn gọi là viscosity, hãy so sánh với thickness.*

consistent nhất quán, thống nhất

consonant phụ âm

consonant deletion (sự) bỏ phụ âm

constrastive pair cặp âm tương phản

constrictor cơ khí, cơ thắt

context bối cảnh, ngữ cảnh

contextualise bối cảnh hóa, ngữ cảnh hóa
đặt một hoạt động hoặc một bài tập vào bối cảnh hoặc ngữ cảnh thực hiện.

contingency plan kế hoạch cho những tình huống bất ngờ

contraindication chống chỉ định

coo tiếng kêu của trẻ nhũ nhi

cordectomy (phẫu thuật) cắt dây thanh âm

core vocabulary vốn từ vựng cốt lõi

cortex vỏ não

cranial nerves (CN) dây thần kinh sọ

craniofacial (thuộc) sọ-mặt

cricoid sụn nhẫn

cricopharyngeal, muscle cơ nhẫn hầu

cue (sự) gợi ý

cued articulation (sự) cấu âm có gợi ý

cuff bóng chèn
một bộ phận của ống mở khí quản, cũng có loại không có bóng chèn tùy theo mục đích dùng ống.

cuff deflation (sự) xả bóng chèn

cyst nang, u nang
vd: vocal fold cyst: nang dây thanh.

D

decannulation (sự) rút ống mở khí quản

deconstriction giải cơ thắt

defect khuyết tật

deficit khiếm khuyết, thiếu hụt

degenerative thoái hóa

dehydration (sự) mất nước

delay sự chậm trễ, sự trì trệ

delayed auditory feedback (DAF) phản hồi thính giác muộn

dementia sa sút trí tuệ

denture hàm giả

depression chứng trầm cảm

detection (sự) phát hiện

deterioration (sự) thoái hóa, trở nên xấu đi

developmental delay chậm phát triển
những trẻ mắc các khuyết tật về phát triển là những trẻ mắc phải sự trì trệ trong những lĩnh vực sau: phát triển về nhận thức; phát triển về thể chất hoặc hệ vận động, bao gồm thị giác và thính giác; phát triển về giao tiếp; phát triển về giao tiếp xã hội
deviate lệch

devoicing vô thanh hóa
phát âm một phụ âm hữu thanh thành một phụ âm vô thanh, vd: /d/ → /t/.

diadochokinesis cử động nhanh luân phiên, nói luân phiên lặp lại
vd: "p-p-p-p-p".

diagnosis (sự) chẩn đoán
viết tắt: Dx.

diagnosis, differential (sự) chẩn đoán phân biệt

dialect phương ngữ
vd: phương ngữ miền Bắc, miền Trung và miền Nam Việt Nam.

diaphragm cơ hoành

diaphragmatic breathing thở cơ hoành

diet chế độ ăn uống

dietitian chuyên viên dinh dưỡng

differentiate phân biệt

diphthong nguyên âm đôi

diplophonia giọng đôi

diplopia chứng song thị

disability (sự) khuyết tật

discourse diễn ngôn
những đơn vị ngôn ngữ dài hơn câu; sự diễn đạt ý nghĩ liên tục hoặc trao đổi ý tưởng.

discriminate phân biệt
đồng nghĩa với differentiate.

disinhibition mất khả năng ức chế

disorder rối loạn

distal phía xa

distort làm méo mó, làm biến dạng

disturbance (sự) xáo trộn
vd: psychological disturbances: sự xáo trộn tâm lý.

diverticulum túi thừa

dominant chi phối, chiếm ưu thế, chủ đạo

dominant gene gen trội

Down Syndrome Hội chứng Down

drills bài tập lặp đi lặp lại
vd: khi tập phát âm.

drooling tình trạng chảy nước bọt (nhều)
do kiểm soát nước bọt kém.

droop rũ xuống, trĩ xuống
vd: facial droop: một bên mặt trĩ xuống trong liệt cơ mặt / thần kinh VII.

dry swallow (sự) nuốt khan

dysarthria rối loạn vận ngôn
rối loạn do khiếm khuyết trong hệ thần kinh trung ương hoặc ngoại biên và ảnh hưởng đến sự hô hấp, tạo âm, cộng hưởng và phát âm.

dysarthria, dyskinesic rối loạn vận ngôn loạn động
rối loạn vận ngôn do rối loạn động học.

dysarthria, mixed rối loạn vận ngôn hỗn hợp

dysarthria, peripheral rối loạn vận ngôn ngoại vi
hậu quả của sự rối loạn chức năng của các hạt nhân thân não hoặc thần kinh sọ.

dysarthria, spastic rối loạn vận ngôn co cứng

dysfunction rối loạn chức năng

dysgraphia chứng khó viết

dyskinesia rối loạn vận động

dyslexia chứng khó đọc
tình trạng một người có thị giác bình thường nhưng có khó khăn hoặc không thể diễn giải chữ viết.

dysmetria rối tầm vận động

dysphagia rối loạn nuốt
một rối loạn/ tình trạng ảnh hưởng đến chức năng nuốt của một cá nhân.

dysphasia xem aphasia
để tránh người nghe nghe nhầm thành 'dysphagia' ('rối loạn nuốt'), người ta thường dùng từ 'aphasia'.

dysphonia rối loạn giọng

dysphonia, muscle tension
rối loạn giọng do căng cơ

dysphonia, spasmodic rối loạn giọng co thắt

dysplasia chứng loạn sản

dyspraxia rối loạn vận động hữu ý

dystonia rối loạn trương lực cơ

dystrophy, muscular loạn dưỡng cơ

E

early intervention (EI) can thiệp sớm

can thiệp sớm bao gồm một nhóm các dịch vụ chăm sóc nhằm giảm thiểu gánh nặng do các tình trạng khuyết tật hoặc nhu cầu đặc biệt gây nên. Bản chất của can thiệp sớm mang tính chất hoặc trị liệu hoặc phòng ngừa, nhằm giải quyết các vấn đề tồn tại trong quá

echolalia chứng lặp lời
sự lặp lại một cách máy móc và vô nghĩa lời nói của người khác, xảy ra do ảnh hưởng của rối loạn tâm lý.

efferent ly tâm
vd: efferent nerve fibre: dây thần kinh ly tâm.

effortful swallow (sự) nuốt gắng sức

electrolarynx thanh quản điện tử

elevate nâng lên

elongate kéo dài

embolism chứng huyết tắc, (sự) tắc mạch

empower trao quyền

encephalitis viêm não

endocrine system hệ nội tiết
hệ thống các tuyến trong cơ thể.

endoscopy nội soi

endotracheal tube ống nội khí quản
để hỗ trợ hô hấp.

enteral qua đường ruột
vd: enteral feeding: sự nuôi ăn bằng cách truyền thức ăn trực tiếp vào dạ dày hoặc ruột.

entice lôi cuốn, lôi kéo

epiglottis nắp thanh môn, thanh thiệt

epilepsy động kinh

errorless learning cách học không mắc lỗi
một phương pháp dạy học trong đó người học không có cơ hội nào để mắc lỗi do được giúp/ được nhắc để luôn thực hiện đúng.

ethics đạo đức, y đức

Eustachian tube vòi nhĩ

evidence based practice (EBP) thực hành dựa trên bằng chứng

executive function chức năng điều hành, chức năng thực thi liên quan đến các chức năng cao cấp của não (*higher brain function*) như lập kế hoạch, nhận định, tiến hành, v.v.

exercise, strengthening bài tập mạnh cơ

exercise, stretch bài tập kéo giãn

exhalation sự thở ra

expectations kỳ vọng, mong muốn

expectoration (sự) khạc đàm

extend mở rộng

extrapyramidal (tract) (bó) ngoại tháp

eye contact giao tiếp mắt

F

facial expression nét mặt, biểu hiện trên gương mặt

failure to thrive không phát triển, suy dinh dưỡng

fasciculation run giật thớ cơ

fast mapping việc học từ mới dựa trên ngữ cảnh

fatigue (sự) mệt mỏi

feedback thông tin, ý kiến phản hồi

feeding (sự) cho ăn, nuôi ăn
Chú ý: thuật ngữ này chỉ dùng cho trẻ em nhỏ hoặc trường hợp 'tube feeding' (nuôi ăn bằng ống). Đối với những trẻ em và người lớn đã có khả năng ăn độc lập, chúng ta không dùng thuật ngữ này nữa. Thay vào đó, chúng ta dùng thuật ngữ 'eating and drinking'

fenestration lỗ thông, cửa sổ

vd: ống nội khí quản có các lỗ trên thân ống giúp hỗ trợ phát âm.

fibrosis (sự) xơ hóa

finger spelling (sự) đánh vần bằng tay
việc dùng hình dáng bàn tay để đại diện cho các chữ cái để đánh vần các từ.

fissure chỗ nứt, khe nứt

fistula đường rò, lỗ thông, lỗ rò
đường thông bất thường giữa hai cơ quan.

fixation (sự) gắn kết không rời

flaccid mềm nhão

flexor cơ gấp

floor (of mouth) sàn miệng

fluency sự lưu loát, sự trôi chảy

fluid dịch, chất lỏng
có thể hình dung từ đặc tới loãng.

focused stimulation (sự) kích thích tập trung

follow the child's lead làm theo sự dẫn dắt của trẻ

foramen lỗ
vd: lỗ cằm.

formal (1) trang trọng
vd: dress code: formal (phong cách ăn mặc: trang trọng).

formal (2) chính thức
đây là thuật ngữ trong Âm ngữ trị liệu. Vd: formal assessment: lượng giá chính thức.

forward focus resonance tạo âm tập trung độ vang về phía trước
vùng miệng (oral) hoặc vùng mũi (nasal).

free-play (sự) chơi tự do

frequency tần số, tần suất

fricative (consonant) (phụ âm) xát

fronting (sự) trước hóa

function chức năng

functional (thuộc) chức năng
mang tính chức năng, giúp cho một cá nhân có thể hoạt động, vận hành trong cuộc sống.

fussy eater trẻ kén ăn
thuật ngữ khác 'A child with Avoidant/Restrictive Food Intake

Disorder (ARFID)', thường gặp ở trẻ, nhưng có thể kéo dài đến lớn.

G

gargle thuốc súc miệng, họng

gastric tube ống thông dạ dày

gastroenterologist chuyên viên dạ dày-ruột, tiêu hóa

gastroesophageal reflux disease (GERD) trào ngược dạ dày thực quản

generalisation (sự) khái quát hóa

generate tạo ra, phát ra

geriatrics lão khoa

gesture cử chỉ, điệu bộ
sự cử động của bất cứ phần nào trên cơ thể để diễn đạt hoặc nhấn mạnh một ý nghĩ hay cảm xúc.

gland tuyến
vd: salivary glands: tuyến nước bọt.

glide (consonant) (phụ âm) lướt

gliding of fricatives sự lướt âm xát

sự thay thế một âm lướt bằng một âm xát.

gliding of liquids sự lướt âm lỏng, âm nước
sự thay thế một âm lướt bằng một âm lỏng, âm nước.

glossectomy (phẫu thuật) cắt lưỡi

glossopharyngeal nerve dây thần kinh thiệt hầu (dây IX)

glottal (consonant) (phụ âm) họng

glottal attack sự tiếp xúc ở vùng thanh môn

glottal fry giọng rè ở vùng thanh môn
còn gọi là vocal fry.

glottal stop âm tắc thanh hầu

glottalisation (sự) thanh hầu hóa, tắc hóa vùng hầu

glottis thanh môn

goiter bướu giáp, bướu cổ

grammar ngữ pháp

grimace (sự) nhăn mặt
đôi khi bệnh nhân bị khe hở môi và/hoặc khe hở vòm miệng nhăn mặt hoặc nhăn mũi để cố giữ cho

hơi không thoát ra ngoài qua mũi khi phát âm.

groping (sự) dò dẫm
bệnh nhân cố gắng tự sửa sai để phát âm hoặc thực hiện động tác với các lỗi gần đúng với âm/ từ mục tiêu.

guidelines (sự) hướng dẫn
clinical guidelines: hướng dẫn thực hành lâm sàng.

Guillain-Barre syndrome
Hội chứng Guillain-Barre
viêm đa thần kinh gây yếu liệt cơ.

H

haemorrhage (sự) xuất huyết, chảy máu

harsh (voice) (giọng) thô ráp

hearing aids thiết bị trợ thính

hearing loss khiếm thính, giảm thính lực

hearing loss, conductive mất thính lực dẫn truyền

hearing loss, profound điếc sâu

hemianopia bán manh

hemiparesis (sự) yếu nửa người

hemiplegia (sự) liệt nửa người

hemisphere bán cầu não
hemisphere, dominant bán cầu não ưu thế

hierarchy hệ thống cấp bậc, thứ bậc

hoarse (voice) (giọng) khàn

homonym từ đồng âm khác nghĩa

hydration lượng nước
chỉ tình trạng đủ nước của cơ thể.

hyoid xương móng

hyperactivity (sự) tăng hoạt

hyperkinesia (sự) tăng động

hypernasality (voice) tăng âm mũi (giọng nói)

hypoglossal nerve dây thần kinh hạ thiệt (dây XII)

hypokinesia (sự) giảm động

hyponasality (voice) giảm âm mũi (giọng nói)

hypothalamus vùng dưới đồi

hypothesis giả thuyết

|

identify xác định

imitation sự bắt chước

imitation, elicited sự bắt chước do khơi gợi

imitation, spontaneous sự bắt chước tự phát

impairment (sự) suy giảm khả năng, khiếm khuyết

implement thực hiện

implication hệ quả

incidence tỷ lệ mới mắc
tỷ lệ của những người trong một dân số mới mắc phải một loại bệnh. Tỷ lệ này có thể cho biết nguy cơ mắc một loại bệnh tại một thời điểm xác định.

incisor răng cửa

inclusion (sự) bao gồm, được tham gia vào
vd: inclusion to society: tạo điều kiện được tham gia vào xã hội.

indication dấu hiệu, chỉ định
contraindication: chống chỉ định.

individual cá nhân

individualise cá nhân hóa

infant trẻ nhũ nhi
trẻ em từ 0 đến 12 tháng sau sinh.

infarction nhồi máu
còn gọi là 'infarct'.

infarction, lacunar nhồi máu
kiểu lỗ khuyết
tình trạng tắc các nhánh nhỏ của mạch máu não dẫn đến các tổn thương nhỏ rải rác.

infection sự nhiễm trùng

inference (sự) suy ra

inferior bên dưới

inflammation viêm

inflection ngữ điệu, biến tố

informal (1) không trang trọng, thân mật
vd: dress code: informal (phong cách ăn mặc: không trang trọng).

informal (2) không chính thức
đây là thuật ngữ trong Âm ngữ trị liệu. Vd: informal assessment: lượng giá không chính thức.

inhalation sự hít vào

inhibit ức chế, kìm nén

Danh từ: inhibition.

initiate khởi xướng

innervation (sự) phân bố dây thần kinh

khi các cơ/ cấu trúc cơ thể mất phân bố thần kinh thì không hoạt động được do không còn tín hiệu thần kinh điều khiển.

inpatient bệnh nhân nội trú

instruction lời hướng dẫn, mệnh lệnh

vd: two-step instructions: lời hướng dẫn hoặc mệnh lệnh hai thành phần. Cũng có thể dùng từ 'direction'.

integration (sự) hòa nhập

intellectual (thuộc) trí tuệ

intellectual delay chậm phát triển trí tuệ

intelligibility (of speech) tính dễ hiểu (của lời nói)

intensity cường độ

intensive care chăm sóc tích cực, chăm sóc tăng cường

Intensive Care Unit (ICU): đơn vị chăm sóc tích cực.

intentional (communication)

(sự giao tiếp) có chủ ý

interaction (sự) tương tác

interaction, social (sự) tương tác xã hội

internal capsule (brain) bao trong (não)

international classification of functioning, disability and health (ICF)

bảng phân loại quốc tế về chức năng, khuyết tật và sức khỏe

international phonetic

alphabet (IPA) bảng phiên âm ngữ âm quốc tế

interpersonal giữa các cá nhân với nhau

intervention (sự) can thiệp

intonation ngữ điệu

intravenous đi vào trong tĩnh mạch

intubation (sự) đặt ống

invasive xâm lấn

can thiệp lượng giá hoặc điều trị có tính xâm lấn cơ thể bao gồm nội soi, phẫu thuật, v.v.

involuntary không tự chủ, theo phản xạ

nói về một hoạt động của cơ thể mà chúng ta không thể tự chủ và điều khiển được, hoạt động này diễn ra theo phản xạ của cơ thể.

ipsilateral cùng một bên
diễn ra hoặc ảnh hưởng đến cùng một bên của cơ thể.

ischaemia chứng thiếu máu cục bộ
infarction: nhồi máu.

isometric exercise bài tập đẳng trường (co cơ tĩnh)
sự co cơ mà trong đó những khớp thường tham gia vào quá trình co cơ không vận động. Chiều dài của cơ không thay đổi trong loại bài tập này.

J, K

jargon biệt ngữ, từ vô nghĩa

joint khớp (xương)

Key Word Sign (KWS) Ký hiệu từ khóa

việc ra dấu các từ khóa trong một lời nói, thỉnh thoảng được thực hiện khi đang nói.

kinesthetic (thuộc) cảm giác vận động

L

labialisation (sự) môi hóa

labiodental (consonant) (phụ âm) môi-răng

laminectomy thủ thuật cắt bản sống của đốt sống
một loại phẫu thuật cột sống.

language disorder rối loạn ngôn ngữ

language sample mẫu ngôn ngữ

language stimulation (sự) kích thích ngôn ngữ

language, expressive ngôn ngữ diễn đạt
khả năng phát biểu bằng từ vựng, mệnh đề, câu đơn giản và câu phức tạp, và các mức độ trò chuyện. Bao gồm khả năng sử dụng các từ vựng phù hợp với độ tuổi, khái niệm và ngữ pháp để

bày tỏ nhu cầu, ý muốn, sở thích, suy nghĩ, và ý tưởng.

language, receptive ngôn ngữ tiếp nhận

laryngeal (thuộc) thanh quản

laryngeal papillomatosis u nhú thanh quản

laryngectomy (phẫu thuật) cắt thanh quản

laryngectomy, partial (phẫu thuật) cắt thanh quản bán phần

laryngectomy, total (phẫu thuật) cắt thanh quản toàn phần

laryngopharyngeal reflux (LPR) trào ngược thanh quản - hầu

laryngopharynx vùng hầu - thanh quản
còn gọi là hypopharynx: hạ hầu.

laryngoplasty phẫu thuật chỉnh hình thanh quản

laryngoscopy (thủ thuật) nội soi thanh quản

larynx thanh quản

lateral bên

vd: lateral pharyngeal wall: thành hầu bên.

learning style phong cách học tập

lesion (sự) tổn thương

letter chữ cái

levator cơ nâng

lexicon kho từ vựng, vốn từ

lifespan tuổi thọ

ligament dây chằng

limbic system hệ viền

linguadental (consonant) (phụ âm) đầu lưỡi-răng

lingual frenulum thừng lưỡi, hãm lưỡi

linguistics ngôn ngữ học

lip reading (sự) đọc môi, đọc hình môi

liquid (consonant) (phụ âm) lỏng / nước

literacy (sự) đọc viết

literature y văn

lobe thùy

lobe, frontal thùy trán

lobe, occipital thùy chẩm

lobe, parietal thùy đỉnh

lobe, temporal thùy thái dương

locked-in syndrome hội chứng khóa trong
người bệnh chỉ có thể cử động mắt theo hướng dọc.

lymph node hạch bạch huyết

lymphoedema phù nề bạch huyết

M

mainstream school trường phổ thông, trường bình thường

malnutrition (sự) suy dinh dưỡng

management (sự) xử trí, kiểm soát
viết tắt: Mx.

mandible hàm dưới, xương hàm dưới

mandibulectomy (phẫu thuật) cắt xương hàm dưới

maneuver thủ thuật, nghiệm pháp

manipulation (sự) thao tác, điều khiển

manner of articulation phương thức cấu âm

mapping (cochlear implant) hiệu chỉnh máy (điện cực ốc tai)

masseter, muscle cơ cắn

mastication (sự) nhai

maxilla hàm trên, xương hàm trên

maxillectomy (phẫu thuật) cắt xương hàm trên

maxillofacial (thuộc) hàm mặt

maximise tăng tối đa, tối đa hóa

maximum phonation time (MPT) thời gian tạo âm tối đa
quãng thời gian dài nhất mà một người có thể phát âm /a.../ kéo dài cho đến khi hết hơi, khi nói /a.../ kéo dài ở âm sắc và độ lớn thoải mái.

mean length of utterance
(**MLU**) độ dài trung bình của chuỗi lời nói

measure phương pháp đo lường, hệ đo lường

mechanical (food) (thức ăn) cần phải nhai

mechanical ventilation thông khí cơ học (thở máy)

mechanism cơ chế

medical history tiền sử y khoa

medulla hành não, hành tủy

memory trí nhớ

memory, long-term trí nhớ dài hạn

memory, short-term trí nhớ ngắn hạn

memory, working trí nhớ tức thì/ tại thời điểm

meningitis viêm màng não

meta-analysis phân tích tổng hợp
trong thống kê học, là sự kết hợp kết quả của một vài nghiên cứu để tìm ra những xu hướng, những

mâu thuẫn trong kết quả, hoặc các mối quan hệ đặc biệt giữa các kết quả thống kê với nhau.

metacognition siêu nhận thức
sự nhận thức về nhận thức của mình; kiến thức về quá trình nhận thức của riêng bản thân mình.

metastasis (sự) di căn

micrognathia tật hàm nhỏ

midbrain não giữa

midline đường giữa

mild (severity) (mức độ) nhẹ

milestone cột mốc
thường dùng để chỉ các mốc phát triển của trẻ em.

milieu teaching dạy kỹ năng trong hoàn cảnh cụ thể

minced and moist băm nhỏ và ẩm
đây là một loại kết cấu thức ăn.

minimal pair cặp âm tối thiểu

minimise giảm thiểu

mobile có thể di chuyển

modality phương thức

modelling (sự) làm mẫu

moderate (severity) (mức độ) trung bình

molar răng hàm

monotone (speech) (lời nói) đều đều, không ngữ điệu

morpheme hình vị

morphology hình thái học
ngghiên cứu bản chất cấu trúc của từ vựng.

motherese sự bắt chước âm trẻ con của người lớn
cách nói chuyện đặc biệt của người lớn khi nói chuyện với em bé, nói nựng.

motivation động lực

motor (thuộc) vận động

motor learning (sự) học vận động

motor neuron tế bào thần kinh vận động, noron vận động

motor neuron disease bệnh lý noron vận động

motor neuron, lower (LMN) noron vận động dưới

motor neuron, upper (UMN) noron vận động trên

motor planning (sự) lập kế hoạch vận động

motor skills, fine kỹ năng vận động tinh vi

motor skills, gross kỹ năng vận động thô

motor speech disorder rối loạn vận động tạo lời nói
bao gồm các rối loạn vận ngôn (dysarthria) và mất điều khiển hữu ý (apraxia).

mucosa niêm mạc

multidisciplinary team nhóm đa chuyên ngành
một nhóm hoặc đội ngũ các chuyên ngành làm việc, thẩm định, báo cáo kết quả, và/ hoặc điều trị cho khách hàng.

multiple sclerosis (MS) bệnh đa xơ cứng

muscle cơ

muscle coordination (sự) phối hợp các cơ

muscle tone trương lực cơ

muscle, extrinsic cơ ngoại lai

muscle, intrinsic cơ nội tại

musculature hệ thống cơ

myasthenia gravis (MG)
chứng nhược cơ

myoclonus sự giật cơ

N

naming (sự) gọi tên, định danh

naming, confrontational (sự)
gọi tên trực diện
(sự) gọi tên hoặc định danh vật
hoặc hình ảnh ở ngay trước mặt.

naming, responsive (sự) gọi
tên liên tưởng, gọi tên đáp lại

narrative bài tường thuật, kể
chuyện

nasal air emission hơi thoát ra
mũi

nasal cavity khoang mũi

nasal regurgitation (sự) trào
ngược thức ăn hoặc thức uống
qua mũi

nasalisation (sự) mũi hóa

nasality giọng mũi

nasendoscopy nội soi mũi

naso-gastric (NG) tube ống
thông mũi-dạ dày

nasopharynx vùng hầu - mũi

naturalness (speech) mức độ
tự nhiên (của lời nói)

necrosis (sự) hoại tử

neonate trẻ sơ sinh
*neonate = newborn infant = trẻ
sơ sinh (trong vòng 28 ngày đầu
sau sinh); infant = trẻ nhũ nhi
(một năm đầu).*

nervous system, autonomic
hệ thần kinh tự chủ

**nervous system, central
(CNS)** hệ thần kinh trung ương

nervous system, peripheral
hệ thần kinh ngoại biên

neurogenesis nguồn gốc thần
kinh

neurologist bác sĩ chuyên khoa
thần kinh

neurosurgeon bác sĩ phẫu thuật thần kinh

neurotransmitter chất dẫn truyền thần kinh

nonverbal không lời, không sử dụng lời nói

nonword / nonsense word từ vô nghĩa

norm tiêu chuẩn

normative data dữ liệu chuẩn

nutrition dinh dưỡng

nystagmus rung giật nhãn cầu

O

object đồ vật, vật thể

object permanence tính hằng định (không đổi) của đồ vật

observation (sự) quan sát

obturator, palatal máng bịt khẩu cái

một bộ phận nhân tạo dùng để đậy lại lỗ hổng ở vòm miệng.

occlusion khớp cắn

occupational therapist (OT) chuyên viên Hoạt động trị liệu

oedema phù nề

oesophageal (thuộc) thực quản

oesophageal phase giai đoạn thực quản

là một giai đoạn trong quá trình nuốt, trong đó viên thức ăn được đưa qua thực quản để vào dạ dày, còn gọi là oesophageal stage.

oesophageal speech lời nói thực quản

oesophagus thực quản

olfaction sự ngửi, khứu giác

oncology ung thư học

online recording (sự) ghi chép thông tin tại chỗ

sự ghi nhận thông tin ngay trong quá trình lượng giá hoặc điều trị, thay vì nhớ và viết lại sau khi sự việc đã diễn ra.

onset (sự) khởi phát, bắt đầu

oral cavity khoang miệng

oral musculature / oral motor assessment (OMA)

lượng giá vận động vùng miệng

còn gọi là *oral musculature / oral motor examination (OME)*.

oral phase giai đoạn miệng là một giai đoạn trong quá trình nuốt, trong đó ta di chuyển viên thức ăn đã nhai về phía cuối miệng, còn gọi là *oral stage*.

oral preparatory phase giai đoạn chuẩn bị ở miệng là một giai đoạn trong quá trình nuốt, trong đó ta mở miệng đón nhận thức ăn và nhai thức ăn, còn gọi là *preparation stage* (giai đoạn chuẩn bị).

orbicular oris cơ vòng môi

organic thực thể có bất thường về cấu trúc, có nguyên nhân nhìn thấy được, phân biệt với bất thường về chức năng.

orientation (sự) định hướng khả năng nhận biết về bản thân, nơi chốn, thời gian, v.v.

orientation, spatial (sự) định hướng không gian

oropharynx vùng miệng-hầu

orthodontist bác sĩ chỉnh nha

orthography phép chính tả

orthopaedics (thuật) chỉnh hình

otitis media viêm tai giữa

otitis media, secretory viêm tai giữa tràn dịch, xuất tiết còn gọi là *otitis media with effusion*.

ototoxic độc hại đối với tai

outpatient bệnh nhân ngoại trú

overextension sử dụng cùng một từ cho nhiều ý nghĩa khác nhau
một lỗi mà trẻ em phát triển ngôn ngữ giai đoạn sớm có thể gặp phải, vd: từ 'chó' được dùng để chỉ bất kỳ con vật nào có 4 chân. Hãy so sánh với Underextension.

P

pace board bảng tạo nhịp dùng trong việc tập điều khiển tốc độ lời nói.

paediatrics nhi khoa

palatal (consonant) (phụ âm) mặt lưỡi

palatal arch cung khẩu cái

palatalisation (sự) ngạc hóa

palate vòm miệng, khẩu cái

palate, hard vòm miệng cứng, khẩu cái cứng

palate, soft vòm miệng mềm, khẩu cái mềm

palatopharyngeous, muscle cơ khẩu cái hầu

palilalia chứng nhại lời

palliative care chăm sóc giảm nhẹ

biện pháp chăm sóc giảm nhẹ không có chữa bệnh mà nhằm mục đích giúp bệnh nhân cải thiện chất lượng cuộc sống.

palsy chứng liệt

paragrammatism lỗi văn phạm, lỗi ngữ pháp
một vấn đề về lời nói, trong đó bệnh nhân gặp khó khăn khi nói câu đúng ngữ pháp.

parallel play chơi song song

parallel talk nói song song

paralysis tê liệt

paralysis, flaccid chứng liệt mềm

paralysis, spastic chứng liệt cứng

parameter thông số
các chỉ số đo lường.

paraphasia lỗi âm, từ gần đúng

paraphasia, phonemic lỗi từ gần đúng âm vị

paraphasia, semantic lỗi từ gần đúng ngữ nghĩa
lỗi khi dùng từ, bệnh nhân sử dụng một từ khác thuộc cùng thể loại với từ muốn nói để thay thế cho từ muốn nói, vd: dùng từ 'ghế' để nói 'bàn'.

parentese xem motherese

partial một phần

patent thông thoáng, không bị tắc nghẽn
vd: patent airway: đường thở thông thoáng, không bị tắc nghẽn.

pathophysiology sinh lý bệnh học

pathway đường dẫn truyền

pathway, neural đường dẫn truyền thần kinh

pattern kiểu mẫu, khuôn mẫu

peer người đồng trang lứa,
người đồng môn

**PEG (percutaneous
endoscopic gastrostomy)**

tube mở dạ dày ra da qua nội soi
để đặt ống nuôi ăn.

penetration sự xâm nhập
khi thức ăn hoặc thức uống đi vào
đường thở thay vì xuống thực
quản.

penumbra vùng tranh tối tranh
sáng
vùng ranh giới giữa vùng não bị
tổn thương và vùng không bị ảnh
hưởng, liên quan đến tiến triển và
sự phục hồi sau tai biến mạch
máu não.

**percentage of syllables
stuttered (%SS)** tỷ lệ phần
trăm âm tiết bị lặp

percentile phân vị phần trăm

perception (sự) nhận biết / cảm
nhận / tri giác
quá trình thu nhận ấn tượng cảm
giác, nhận biết sau khi đã xử lý
thông tin cảm giác.

perceptual (thuộc) cảm nhận
vd: *perceptual assessment*: sự
lượng giá dựa trên cảm nhận của
người đánh giá.

peristalsis nhu động
sự co bóp nhịp nhàng của hệ tiêu
hoá theo lối lượn sóng.

perseveration lỗi tồn lưu, lỗi
kiên định
khi bệnh nhân nói lặp lại âm/từ
liên quan đến các âm/từ trước đó.

pharyngeal (thuộc) hầu, họng

pharyngeal constrictors cơ
thắt hầu

pharyngeal phase giai đoạn
hầu
là một giai đoạn trong quá trình
nuốt, trong đó phản xạ nuốt được
kích thích để đưa viên thức ăn
qua họng và đến đầu thực quản,
còn gọi là *pharyngeal stage*.

pharyngeal speech lời nói hầu

pharyngeal wall thành hầu

pharyngealisation (sự) yết hầu
hóa

pharyngoplasty phẫu thuật tạo
hình hầu

pharynx cổ họng, yết hầu

phasic bite (sự) cắn do phản xạ

philtrum nhân trung

phonation (sự) tạo âm
*quá trình tạo âm thanh bằng sự
cử động của dây thanh.*

phonation breaks tạo âm gián
đoạn

*sự mất giọng nói xảy ra trong lúc
đang nói và không hằng định;
giọng nói có thể giảm tới mức thì
thầm hoặc mất luôn rồi trở lại
bình thường.*

phoneme âm vị
*phân đoạn nhỏ nhất của âm thanh
dùng để cấu tạo nên sự phân biệt
giữa các cách phát âm.*

phonetics ngữ âm học

phonological awareness (PA)
khả năng nhận thức âm vị, tai
nghe âm vị
*khả năng hiểu và kiến thức về các
đoạn âm thanh (âm vị) cấu tạo
nên từ vựng.*

phonological input lexicon
nhập âm vựng kho, vốn từ vựng
tiếp nhận
*vốn luyến trong tâm trí về những
biểu tượng âm vị của từ ngữ. Khi
một người nghe những âm thanh
kết hợp với âm vựng, người đó có
thể liên kết âm đó với một từ và
nghĩa.*

phonological memory (PM)
ký ức âm vị

phonological process quy
trình âm vị
*những quy luật dùng để hình
dung những thay đổi và khác
thường của âm vị so với cách
phát âm của một người lớn bình
thường.*

phonology âm vị học

physiology sinh lý học

physiotherapist (PT) chuyên
viên Vật lý trị liệu

**picture exchange
communication system
(PECS)** hệ thống giao tiếp trao
đổi hình ảnh
*một hệ thống yêu cầu một người
đưa một tấm thẻ có một hình/ảnh
của một vật hoặc một hoạt động
để nhận được vật đó hoặc tham
gia vào hoạt động đó.*

pitch (voice) cao độ của giọng
nói

pitch break âm vực gãy
*sự thay đổi đột ngột và bất
thường của âm vực (âm sắc/ cao
độ) lúc đang nói chuyện.*

placement of articulation vị
trí cấu âm

plasticity (brain) tính linh hoạt (của não)
liên quan đến sự phục hồi sau tổn thương hệ thần kinh.

play (sự) chơi

play, pretend (sự) chơi giả vờ

play, symbolic (sự) chơi biểu tượng

pleural effusion tràn dịch màng phổi

plosive (consonant) (phụ âm) bật, (phụ âm) nổ

pneumonia bệnh viêm phổi

pons cầu não

pooling (sự) ú đọng, tích tụ thức ăn

post alveolar (consonant) (phụ âm) đầu lưỡi-ngạc

posterior phía sau
vd: posterior pharyngeal wall: thành hầu phía sau.

post-nasal drip chảy máu mũi sau

posture tư thế

pragmatics ngữ dụng học
nguyên cứu sự diễn đạt trong ngữ cảnh giao tiếp (nghĩa đen và nghĩa bóng).

predisposition bẩm chất, khuynh hướng
vd: predisposition to stutter: bẩm chất nói lắp, khuynh hướng bị nói lắp.

predisposition, innate thiên hướng bẩm sinh

preintentional (communication) (sự giao tiếp) tiền chủ ý

prelinguistic (skills) (kỹ năng) tiền ngôn ngữ

premature (baby) (trẻ) sinh non
từ đồng nghĩa: preterm.

premorbid trước khi phát bệnh

preposition giới từ

prerequisite điều kiện tiên quyết

presbyphonia rối loạn giọng do tuổi tác

prevalence tỷ lệ hiện mắc
tỷ lệ của những người trong một dân số bị mắc một loại bệnh tại một thời điểm nhất định. Tỷ lệ có thể cho thấy một loại bệnh lan rộng như thế nào tại một thời điểm nhất định.

primary nguyên phát
bệnh lý/tổn thương tự phát, khởi đầu.

primitive speech acts (PSA)
hành động lời nói ban đầu sự lên tiếng hoặc nói từ ở những trẻ đang phát triển ngôn ngữ, thường kèm theo cử chỉ để giao tiếp ý định.

procedure quy trình, thủ thuật

produce tạo ra
vd: to produce speech: tạo ra lời nói.

professional (n.) nhà chuyên môn, chuyên gia

professionalism tính chuyên nghiệp, tác phong chuyên nghiệp

prognosis (sự) tiên lượng, dự đoán

progressive neurological disease bệnh lý thần kinh tiến triển

progressive supranuclear palsy liệt trên nhân tiến triển

prolonged speech lời nói kéo dài

prompt gợi ý, nhắc nhở

pronoun đại từ

prophylactic phòng bệnh, phòng ngừa
bất kỳ thuốc men hoặc chế độ chăm sóc nào góp phần vào việc phòng ngừa bệnh.

proprioception cảm thụ bản thể
ý thức và hiểu biết của cá nhân về hành động, sự di chuyển, thay đổi trong thăng bằng, vị trí và trọng lượng cơ thể của chính mình.

prosody ngôn điệu
nhịp điệu của lời nói thông qua sự thay đổi của âm vực, chất lượng, sức lực và thời gian.

prosthesis bộ phận giả

prosthodontist chuyên gia phục hình răng miệng

protest phản đối

protrude nhô ra, dẫu ra

proximal phía gần

pseudobulbar palsy liệt giả hành

psychiatrist bác sĩ chuyên khoa tâm thần

psychogenesis nguồn gốc tâm lý

psycholinguistics ngôn ngữ học tâm lý

psychologist chuyên viên tâm lý, nhà tâm lý

ptosis (sự) sụp mi

puberphonia rối loạn giọng tuổi dậy thì

pucker (lips) chụm (môi), chu (môi)

puff (cheeks) phồng (má)

puree (food) (thức ăn) xay nhuyễn

pyramidal (tract) (bó) tháp

R

radiation chất phóng xạ

radiologist chuyên viên X-quang

radiotherapy xạ trị

range of movement (ROM) tầm vận động, phạm vi cử động

raspberry phun mưa (rung môi)
tiếng em bé tạo ra bằng cách đưa lưỡi ra ngoài và thổi.

rate (1) tốc độ
vd: speech rate: tốc độ của lời nói.

rate (2) đánh giá, cho điểm

rating scale thang đánh giá, thang điểm

rationale cơ sở lý luận

recast (strategy) (chiến lược) định hình lại

receptor thụ thể
cơ quan thụ cảm (tiếp nhận cảm giác).

recessive gene gen lặn

recommendation khuyến cáo, đề nghị

recurrent tái phát

recurrent laryngeal nerve
dây thần kinh thanh quản quặt ngược

referral giấy giới thiệu
từ chuyên khoa này đến chuyên khoa khác.

reflect suy ngẫm sâu, hồi tưởng lại và nhận xét

reflex phản xạ

reflex, bite phản xạ cắn

reflex, gag phản xạ nôn, phản xạ ọe

reflex, jaw jerk phản xạ giật hàm

reflex, primitive phản xạ nguyên thủy

reflex, rooting phản xạ tìm thức ăn

reflex, snout phản xạ bú

reflex, sucking phản xạ mút

reflux chứng trào ngược

region vùng

regressive thoái triển

reinforcement (sự) củng cố
có thể là đồ vật, hành động hoặc lời nói nhằm củng cố, khuyến khích một điều gì đó mà chúng ta mong muốn.

reject từ chối

reliability mức độ tin cậy

reliability, inter-rater mức độ tin cậy giữa các nhà đánh giá
khi có nhiều người cùng đánh giá một vấn đề.

repertoire vốn từ

repetition (sự) lặp đi lặp lại

representative mang tính đại diện

request yêu cầu

research (sự) nghiên cứu

research, qualitative (sự) nghiên cứu định tính

research, quantitative (sự) nghiên cứu định lượng

residue (sự) tồn đọng
(thức ăn) còn tồn đọng trong miệng sau khi nuốt.

resistance lực đối kháng, sự đối kháng

resonance độ vang của âm thanh, tính cộng hưởng

resonator cơ quan cộng hưởng

respiration sự hô hấp

respiration, expiration sự thở ra

respiration, inspiration sự hít vào

respiratory tract / system hệ hô hấp

retardation sự chậm trễ, sự trì trệ

đây là một từ có thể hàm ý sự thiếu tôn trọng và không nên dùng, thay vào đó hãy dùng từ 'delay'.

retract rút vào, co vào

role-play tình huống đóng vai, sắm vai

roof (of mouth) vòm miệng

rough (voice) giọng thô
*giọng nói không rõ, rung động
đây thanh bất thường.*

routine hoạt động thường quy

S

salient nổi bật

có thể dùng trong vấn đề chẩn đoán lâm sàng để mô tả những triệu chứng và những điểm quan trọng và nổi bật.

saliva nước bọt

scaffold khung định hướng, trợ giúp

hướng dẫn theo từng nấc tăng tiến như giàn giáo.

screening (sự) sàng lọc, tầm soát

script kịch bản

secondary thứ phát

bệnh lý, tổn thương xảy ra do ảnh hưởng của bệnh lý khác.

selective mutism câm chọn lọc
trường hợp một cá nhân có khả năng nói nhưng lại không nói được trong những tình huống nhất định hoặc với một số người nhất định.

self-help (skills) (kỹ năng) tự phục vụ

self-stimulatory behaviour

hành vi tự kích thích cho bản thân
*hành vi mà một số trẻ tự kỷ làm
lặp đi lặp lại để tự thỏa mãn nhu
cầu giác quan của trẻ.*

semantic association sự liên
hệ ngữ nghĩa

semantic deficit, abstract
thiếu hụt ngữ nghĩa trừu tượng

semantic deficit, general
thiếu hụt ngữ nghĩa tổng quát

semantics ngữ nghĩa

**semi occluded vocal track
exercise (SOVTE)** bài tập âm
bán tắc

semi occlusion bán tắc

semivowel bán nguyên âm

sensation cảm giác

sensory thuộc cảm giác, giác
quan

sensory integration (sự) điều
hòa cảm giác

septum vách ngăn mũi

sequelae di chứng

sequential motor rate (SMR)

tốc độ cử động theo chuỗi
*khả năng thay đổi nhanh từ vị trí
cấu âm này sang vị trí cấu âm
khác.*

severe (severity) (mức độ)
nặng, nghiêm trọng

severity (n.) mức độ nghiêm
trọng

shunt nối tắt
*đường nối giữa 2 cấu trúc,
thường là giữa 2 mạch máu, mà
bình thường không hoạt động.*

sibilant âm xuýt

sign (1) dấu hiệu
*vd: signs of communication
difficulties: dấu hiệu cho thấy khó
khăn trong giao tiếp.*

sign (2) ký hiệu
*vd: Key Word Sign: Ký hiệu từ
khóa.*

sign language ngôn ngữ ký
hiệu
*một ngôn ngữ sử dụng các cử chỉ
bằng tay để làm phương thức
giao tiếp. Key Word Sign và Sign
Language là hai khái niệm khác
nhau, không nên nhầm lẫn.*

silent aspiration (sự) hít sặc
thầm lặng
*sự hít sặc diễn ra mà bệnh nhân
không hay biết do phản xạ ho quá
yếu.*

silent giggle cười khúc khích
thầm lặng
*đây là một chiến lược trong trị
liệu về giọng (Voice Therapy).*

sinus xoang mũi

sinus, pyriform xoang lê

smack (lips) bậm môi và bật
mạnh để tạo ra âm thanh

SMART goals mục tiêu thông
minh

*S: Specific (Cụ thể); M:
Measurable (Có thể đo lường
được); A: Attainable (Có thể đạt
được); R: Realistic (Thực tế); T:
Timely (Đúng lúc, hợp thời).*

social story câu chuyện xã hội
*một kỹ thuật trong Giao tiếp tăng
cường và thay thế (AAC).*

sociolinguistics ngôn ngữ học
xã hội

solid (food) (thức ăn) đặc

sound âm thanh

spasm co thắt, co giật
*sự cử động hay co thắt của cơ đột
ngột và ngoài ý muốn.*

spasticity tình trạng co cứng

speaking valve van nói

special school trường chuyên
biệt

speech lời nói
khả năng hoặc hành động nói.

speech banana quả chuối lời
nói
*phạm vi tần số và cường độ của
tất cả âm lời nói con người tạo
ra. Chúng nằm trong một phạm vi
có hình giống quả chuối trên
thính lực đồ (audiogram).*

speech restructuring tái cấu
trúc lời nói

speech sounds âm lời nói

speechless không nói được

sphenoid xương bướm

sphincter cơ thắt, cơ vòng

spina bifida tật nứt đốt sống

spinal cord tủy sống

splinting (sự) đặt nẹp

spontaneous tự phát

spontaneous recovery sự hồi phục tự phát

spontaneous speech lời nói tự phát

sputum đàm

standard deviation độ lệch chuẩn

standardised test bài kiểm tra được chuẩn hóa

statistics khoa học thống kê

stenosis chứng hẹp, chít hẹp

stereotypical movements động tác rập khuôn
sự lặp đi lặp lại liên tục của các từ ngữ, tư thế hay những động tác, thường là không có nghĩa.

stethoscope ống nghe

stimulate kích thích

stimulus tác nhân kích thích
số nhiều: stimuli.

stoma lỗ mở
vd: lỗ mở khí quản khi phẫu thuật thanh quản.

stop (consonant) (phụ âm) tắc

stopping (sự) tắc hóa

strained (voice) giọng căng

strangled (voice) giọng co thắt

strategy chiến lược

strategy, compensatory chiến lược bù trừ

stress trọng âm

stricture (sự) co hẹp, teo lại

stridor thở rít

stroke tai biến mạch máu não, đột quỵ

structure cấu trúc, cấu tạo

stuttering nói lắp
lặp đi lặp lại trên mức bình thường các phần của chữ, và/hoặc cố gắng mới nói ra lời.

stylopharyngeus, muscle cơ trâm hầu

sub-acute bán cấp

sub-arachnoid haemorrhage (SAH) xuất huyết dưới nhện

suck mút

suckle bú

suction (sự) hút
sự hút đàm, nhót trong đường thở.

superior bên trên

suprasegmental (âm vị) siêu
đoạn tính
những đặc trưng lời nói kéo dài qua nhiều đoạn lời, như là thanh điệu, ngữ điệu và trọng âm.

syllable âm tiết

symbol biểu tượng

symptom triệu chứng

synapse (sự) liên hợp thần kinh

syndrome hội chứng

synonym từ đồng nghĩa

syntax cú pháp

T

tactile (thuộc) xúc giác

target đích, mục tiêu

vd: target sound: âm đích, âm mục tiêu (âm mà chúng ta muốn dạy cho trẻ).

taxonomy sự phân loại, nguyên tắc phân loại
dùng trong khoa học.

technique kỹ thuật

telegraphic (speech) (lời nói) ngắt quãng kiểu điện tín
có thể gặp trong mắt ngôn ngữ Broca, dùng để mô tả cách diễn đạt bằng việc chỉ dùng những từ chính, như nội dung của một bức điện tín.

temporo-mandibular joint (TMJ) khớp thái dương - hàm

tense thì (trong câu tiếng Anh)

tensor cơ căng

texture (food or drink) kết cấu (thức ăn hoặc thức uống)
kết cấu của thức ăn hoặc thức uống. Vd: loãng, sệt, v.v.

texture modification (sự) điều chỉnh kết cấu thức ăn hoặc thức uống

thalamus đồi thị

therapy trị liệu, liệu pháp

thermo-tactile stimulation

(sự) kích thích nhiệt-xúc giác

thick đặc

thick, extremely rất đặc

thick, mildly đặc nhẹ

thick, moderately đặc vừa

thickener chất làm đặc

thickness độ đặc

thường dùng để nói đến độ đặc của thức uống, còn gọi là viscosity, hãy so sánh với consistency.

thorax ngực

threshold ngưỡng

vd: ngưỡng nghe, ngưỡng đau. Nếu cường độ kích thích dưới ngưỡng thì cơ thể sẽ không cảm nhận được.

throat clearing/cleansing

đắng hắng, tăng hắng

thrombosis chứng huyết khối

thyroid tuyến giáp

thyroidectomy (phẫu thuật) cắt

tuyến giáp

timbre âm sắc

tip (of tongue) đầu lưỡi

tissue mô

tone thanh điệu

độ trầm, bổng của giọng nói trong một âm tiết.

tongue depressor que đè lưỡi

tongue thrust tật đẩy lưỡi

tongue tie dính thắng lưỡi

tonsil amidan, hạch hạnh nhân
hạch hai bên cuống họng.

top-down processing phương pháp xử lý thông tin xét từ trên xuống dưới

total communication (sự) giao tiếp toàn diện
việc sử dụng phối hợp tất cả các phương thức giao tiếp bằng lời và không lời.

trachea khí quản

tracheoesophageal speech lời nói khí - thực quản
phát âm nhờ một van nối giữa khí quản và thực quản.

tracheostomy thủ thuật mở khí quản

transcription (sự) phiên âm

transcutaneous xuyên qua da

traumatic brain injury (TBI)

chấn thương sọ não

*tổn thương não do chấn thương;
head injury = chấn thương đầu.*

treatment plan kế hoạch điều trị

tremor run (giọng nói, tay chân)

trismus chứng khít hàm

chứng co cứng các cơ nhai, làm cho hai hàm răng cắn chặt vào nhau và hạn chế khả năng há miệng.

tumour khối u

turn taking (sự) luân phiên

typical điển hình, tiêu biểu

vd: typically developing children: những trẻ em phát triển điển hình. Hãy dùng từ này thay cho từ 'normal' (bình thường) vì 'bình thường' là một thuật ngữ mang tính tương đối cao: thế nào thì mới là 'bình thường' hay 'không bình thường'?

U

ulcer loét

ulcer, contact loét tiếp xúc

ultrasound siêu âm

underextension sử dụng từ theo một nghĩa duy nhất một lỗi mà trẻ em phát triển ngôn ngữ giai đoạn sớm có thể gặp phải, vd: từ 'bóng' chỉ được dùng để chỉ quả bóng mà trẻ yêu thích. Hãy so sánh với *Overextension*.

underlying cơ bản

chưa thể thấy rõ ràng, nhưng giải thích được việc đang xảy ra.

unilateral một bên

utterance chuỗi lời nói

cụm phát âm / lượt phát âm có thể là dài hay ngắn, bất kỳ những biểu hiện âm thanh nào.

uvula lưỡi gà

uvula, bifid lưỡi gà chẻ đôi

V

vagus nerve dây thần kinh phế vị (dây X)

còn gọi là dây lang thang hay mơ hồ (*vagus*).

valleculae thung lũng
xem hình giải phẫu vùng hầu.

vegetative function chức năng sinh dưỡng
chức năng có tính nguyên thủy, sinh tồn.

velar (consonant) (phụ âm) gốc lưỡi, ngạc mềm

velarisation (sự) mạc hóa

velopharyngeal vòm miệng mềm-hầu
vùng khẩu cái mềm-hầu.

velopharyngeal

incompetence (VPI) thiếu hụt chức năng vùng vòm mềm-hầu *không có khả năng để phân ra khoang mũi và khoang miệng bằng sự cử động của khẩu cái và hầu. Nguyên nhân thông thường nhất của chứng này là bệnh sử vòm miệng hoặc lớp dưới niêm mạc vòm bị chẻ.*

velopharyngeal insufficiency (VPI) vùng vòm mềm-hầu bất toàn

velum vòm miệng mềm, như soft palate

ventilator máy thở
mechanical ventilator: thở máy (thông khí cơ học).

ventricle não thất

verbal (thuộc) lời nói

verbal contingency phản hồi bằng lời nói tùy theo tình huống *trong chương trình điều trị nói lắp, tùy theo trẻ nói trôi chảy hay nói lắp mà cha mẹ có cách nói khác nhau với trẻ, ví dụ khen hay nhắc trẻ.*

vertical structuring (sự) cấu trúc theo chiều dọc

vestibule tiền đình

videofluoroscopy video cản quang
quay video để khảo sát nuốt bằng chất cản quang.

viscera nội tạng

viscosity độ đặc
từ thường dùng hơn: consistency hoặc thickness.

visual trực quan, bằng hình ảnh

visual support hỗ trợ bằng hình ảnh

visual timetable / schedule
thời khóa biểu bằng hình ảnh

vital capacity dung tích sống

vocabulary vốn từ vựng

vocabulary, productive vốn từ vựng tạo sinh, vốn từ vựng diễn đạt

vocal abuse (sự) lạm dụng giọng nói

vocal cords dây thanh âm

vocal cords, false dây thanh giả

vocal fold paralysis (VFP)
liệt dây thanh âm
còn gọi là vocal cord paralysis.

vocal folds dây thanh âm, như vocal cords

vocal hygiene (sự) chăm sóc giọng

vocal misuse (sự) sử dụng giọng nói không đúng cách

vocal nodule hạt dây thanh

vocal polyp polyp dây thanh

vocal tract hệ cơ quan phát âm

vocalise tạo ra âm thanh

voice giọng nói
âm thanh tạo ra do sự rung động của dây thanh.

voice disorder rối loạn giọng nói

voice disorder, functional rối loạn giọng nói chức năng

voice disorder, organic rối loạn giọng nói thực thể

voice quality chất lượng giọng nói

voiced (consonant) (phụ âm) hữu thanh

voiceless (consonant) (phụ âm) vô thanh

voicing thanh hóa
phát âm một phụ âm vô thanh thành một phụ âm hữu thanh, vd: /t/ → /d/.

volitional tự ý
tự quyết định điều bản thân muốn làm.

voluntary tự chủ, chủ động
nói về một hoạt động của cơ thể mà chúng ta có thể tự chủ và điều khiển được.

vowel nguyên âm

W, X

wet (voice) (giọng) ướt

whispery (voice) (giọng) thì
thầm
*như giọng hơi mà có phần thô và
căng.*

withdrawn khép kín

xerostomia chứng khô miệng